

5. Як важная неад'емная частка еўрапейскай культуры развіваюцца на Беларусі тэорыі і практыка барока. Безумоўна, фігурамі еўрапейскага маштабу былі К.Сарбеўскі, Ж.Лаўкскі, С.Полацкі. Іх тэорыі прыгажосці, мастацтва ўзбагачаюць сусветную эстэтыку і павінны па праву заняць у ёй належнае месца.

6. Асаблівую цікавасць у кантэксце еўрапейскай эстэтыкі пачатку XX ст. мае мастацкая і навуковая творчасць Максіма Багдановіча. У літаратурна-крытычных артыкулах, апазыцыйных, эпіграмах, вершах ён звяртаецца да надзвычай складаных эстэтычных праблем і вырашае іх глыбока і арыгінальна. Прыярытэт агульначалавечых эстэтычных каштоўнасцей, пераадоленне вузкакласовай абмежаванасці даюць магчымасць разглядаць эстэтычную праграму Максіма Багдановіча ў межах па меншай меры агульнаеўрапейскай эстэтыкі. Наогул пульс эстэтычнай думкі на Беларусі ў пачатку XX ст. сведчыў, што на хвалі напьянальнага адраджэння яна ўздыхалася на новы, больш высокі ўзровень.

Марозаў В.В.,
дацэнт

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ ФІЛАСОФІ СТАРАЖЫТНАГА ЁСХОДУ

1. Зразумець асаблівасці любой філасофіі можна толькі ў кантэксце таго або іншага тыпу культуры. Філасофія з'яўляецца жывой душой культуры і, зразумела, што асаблівасці культуры адлюстроўваюцца ў філасофскіх канцэпцыях. Таму, калі пачынаецца вывучэнне пэўнага гістарычнага тыпу філасофіі, прапануем пачынаць з разгляду асаблівасцей культуры і філасофіі (напрыклад, старажытнага Кітая або старажытнай Індыі).

Гэта абумоўлена яшчэ і тым, што існуе пераемнасць паміж культурамі, якая таксама павінна абгрунтавацца і адлюстроўвацца ў пераемнасці паміж рознымі філасофскімі напрамкамі.

2. На занятках па філасофіі старажытнага Ёсходу можна абмежавання разглядаць філасофскія сістэмы Кітая і Індыі, таму што ў іншых рэлігіях, напрыклад у Егіпце, Вавілоніі, святаўспрымальне засталася ў асноўным на міфалагічным узроўні. Прапануецца таксама разглядаць іх асобна, а не разам, як гэта зроблена ў падручніку «Введеніе в философию» (М., 1989, ч.1, пад рэд. І.Ц.Фралова). У гэтым падручніку параўнальна кітайскай і індыйскай філасофіі вельмі няўдалае: яно не дае дастатковых звестак у галіне асаблівасцей і непаўторнасці кітайскай і індыйскай культур.

3. Пры разглядзе філасофіі старажытнага Кітая прапануецца пачынаць з асноўных суп-

рачнасцей кітайскага грамадства паміж царом (вана) і сялянскай абшчынай. На наш погляд, гэта трэба зрабіць у пачатку лекцыі, таму што выкладзены матэрыял аказвае ўплыў на разуменне і ўспрыманне ўсіх астатніх асаблівасцей як кітайскай культуры (роля традыцыі, рытуалу, культу прадкаў, адсутнасць інстытута жрацоў, бесспраўная пераемнасць кітайскай культуры), так і кітайскай філасофіі (галоўная роля маральнай тэматыкі, палітычныя пытанні, праблема добра і зла, маральнае аблічча цара і інш.).

4. Мяркуюцца, што іншыя пытанні датычацца разгляду асноўных філасофскіх школ старажытнага Кітая. Прапануем абмежавацца чатырма з іх: канфуцыянствам, маізмам, даасізмам, легізмам. Пры гэтым мяркуецца параўнальна гэтых школ, злучэнне пераемнасці ў поглядах іх прадстаўнікоў, узасмаўненне розных школ. Пры вывучэнні першых трох, на наш погляд, трэба выкласці наступныя пытанні: асноўныя прынцыпы маралі і дыскусіі па іх зместу, размежаванне поглядаў на «высакароннага мужа» і «лізкіх людзей», адносіны да традыцыі, погляды на ўладу і маральнае аблічча цара, яго паводзіны.

5. Пры разглядзе пытання аб асабліваснях культуры і філасофіі старажытнай Індыі неабходна ўлічваць, па-першае, варнавы строй індыйскага грамадства як аснову рэгулявання адносін паміж кастамі; па-другое, галоўную ідэю сансары і шляхоў дасягнення моцнага шляхам аскетызму, уяўленні аб брахмане (атмане), дхарме і карме. Трэба пазказаць уплыў ведычных тэкстаў, асабліва упанішад, на развіццё філасофскай думкі Індыі, а таксама ролю брахманізму.

6. Далей прапануецца перайсці да абмеркавання асноўных філасофскіх сістэм. Да іх можна прылічыць джайнізм, будызм, чарвакалакяя, а таксама шэсць даршан.

Языковіч В.Р.,
дацэнт

РЭЛІГІЯЗНАЎЧЫЯ КУРСЫ Ў ПАДРІХТОЎЦЫ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ КУЛЬТУРЫ

Вядома, што рэлігія з'яўляецца адным з найбольш моцных і ўплывовых бакоў культуры, важным і цікавым праўленнем чалавечага духу. Таму сур'ёзнае вывучэнне рэлігіязнаўчай праблематыкі павінна стаць прыярытэтным накірункам падрыхтоўкі спецыялістаў культуры. Робатнікі сферы культуры, безумоўна, павінны ўяўляць асаблівасці рэлігіі як з'явы культуры і формы духоўнага жыцця чалавека, ведаць логіку яе гістарычнага развіцця, валодаць асловамі параўнальнага рэлігіязнаўства.

арыентавацца ў гісторыі і сучасным стане асноўных канфесій, пазнаёміцца са свяшчэннымі тэкстамі вядучых рэлігійных традыцый, ведаць гісторыю і сучасны стан рэлігійных накірункаў на Беларусі, мець навыкі аналізу рэлігійных тэндэнцый у класічнай і сучаснай літаратуры і мастацтве. Усе гэтыя праблемы немагчма разгледзець у межах невялікага курса гісторыі рэлігіі.

Агульны курс «Гісторыя рэлігіі» трэба разглядаць як агульны, пачатковы. Ён павінен знаёміць студэнтаў першай ступені адукацыі з абмежаваным колам тэм. Напрыклад: агульнае паняцце аб рэлігіі; тыпалогія рэлігій; логіка гістарычнай эвалюцыі рэлігіі, яе галоўныя этапы; асновы параўнальнага рэлігіязнаўства; станаўленне і сучасны стан сусветных рэлігій; асновы біблейстыкі; рэлігія ў нацыянальнай гісторыі. Гэты мінімум рэлігіязнаўчых ведаў прапануецца студэнтам усіх факультэтаў. Але магчымы розныя акцэнтны ў вывучэнні агульнай праграмы. На факультэце БІС вялікае значэнне мае знаёмства з Бібліяй, і іншымі рэлігійнымі тэкстамі. Студэнтам факультэтаў культуралогіі і мастацкай творчасці трэба добра ўяўляць рэлігію як частку культуры, яе ўплыў на розныя віды мастацтва.

На другім этапе навучання ва ўніверсітэце культуры мэтазгодна прапанавецца шэраг спецкурсаў і спецсемінараў рэлігіязнаўчага накірунку. На кафедры філасофіі падрыхтаваны спецкурс «Рэлігіянае жыццё на Беларусі: гісторыя і сучаснасць», які можа адрасавацца студэнтам усіх факультэтаў. У кафедры ёсць пэўная дамоўленасць аб падрыхтоўцы прадстаўніцкамі царквы і іншых рэлігійных арганізацый спецкурсаў па гісторыі і сучаснай дзейнасці розных канфесій на Беларусі.

Шэраг рыхтуемых спецкурсаў і спецсемінараў носіць спецыяльны характар і адпавядае профілю факультэтаў і спецыялізацый. Студэнтам факультэта інфармацыйна-бібліятэчных сістэм карысна ўдзельнічаць у спецсемінары па біблейстыцы. Магчыма распраноўка курса «Свяшчэнныя тэксты сусветных рэлігій». Вельмі карысным для студэнтаў названага факультэта быў бы курс «Бібліяграфія рэлігійнай і рэлігіязнаўчай літаратуры».

Для студэнтаў факультэта мастацкай творчасці можна прапанаваць спецкурсы, у якіх разглядаліся б рэлігійныя тэндэнцыі ў мастацтве, напрыклад «Рэлігійныя тэндэнцыі ў сучаснай літаратуры», «Біблейскія матывы ў класічным і сучасным мастацтве» і іншыя.

Студэнтам факультэта культуралогіі карысны былі б спецкурсы па багаслоўскай культуралогіі, па аналізу рэлігіі як з'явы культуры, па параўнальнаму рэлігіязнаўству.

Кафедра філасофіі можа забяспечыць навуковае кіраўніцтва курсавымі і дыпломнымі працамі рэлігіязнаўчай накіраванасці.

Ляпіна С.Б., прафесар
Лялін А.В., дацэнт

НАВУЧАЛЬНЫ ПРАЦЭС ЯК ТВОРЧАЯ, НАВУКОВА-ПАЗНАВАЛЬНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

Кожны этап у развіцці грамадства патрабуе новых падыходаў да арганізацыі сістэмы адукацыі. Наша краіна трохі спазнілася з пераходам на тую ступень развіцця, якую перажывае сучасная чалавечая супольнасць і якая атрымала назву «інфармацыйная рэвалюцыя». Дагэняць тых, хто ўразумеў гэтую з'яву раней, шмат, але вельмі неабходна. Перабудова сістэмы адукацыі - гэта якраз той крок, які патрэбен дзеля таго, каб наблізіцца да цывілізацыйных стандартаў сучаснасці.

У гэтых варунках вышэйшая школа бачыцца ў якасці сапраўднага генератара новых напрамкаў грамадскага жыцця. Але ж дзеля гэтага ёй самой патрэбна зрабіць шмат чаго, каб стасавацца з вельмі адказнымі задачамі, якія ставіць перад ёй жыццё. Перш-наперш скажам тычыцца сутнасці і формы арганізацыі навучальнага працэсу.

У сучасных умовах нельга даць студэнту вычарпальную інфармацыю нават па нейкаму аднаму вузкаму накірунку навуковых ведаў таму, што навуковая інфармацыя вельмі хутка аднаўляецца. Гэта тычыцца не толькі вынікаў навуковых даследаванняў, але і тых шляхоў, метадаў, стасункаў, якія выкарыстоўваюцца рознымі навукоўцамі. Такое становішча робіць неабходным не проста сумяшчальнасць навучальнага і навукова-познавальнага працэсаў, але больш таго - ператварэнне навучання ў сапраўднае даследаванне.

Зразумела, што шматка патрабаваць ад студэнта-першакурсніка валодання пазвыкамі навукоўца, але ж менавіта гэтаму і павінна вучыць вышэйшая навучальная ўстанова. Трэба толькі вызначыць, як яна гэта будзе рабіць. Вось тут якраз і павінна адыграць сваю станоўчую ролю двухступенная сістэма вышэйшай адукацыі.

На першай ступені студэнты павінны атрымаць неабходную ім агульнаадукацыйную і прафесійную інфармацыю, а таксама засвоіць логіку і метадалогію навуковага пазнання, даследавання. У шэрагу вышэйшых навучальных устаноў з гэтай мэтай уводзяцца курсы «Асновы навуковага даследавання», «Сістэмны аналіз» і іншыя курсы, якія даюць навучэнцам агульнае ўяўленне аб сучасным навуковым працэсе і метадыцы яго ажыццяўлення. Яны могуць быць апагананы з улікам канкрэтных накірункаў дзейнасці кожнай навучальнай установы. Але ж галоўны сэнс такіх дысцыплін зводзіцца да вывучэння асноўных сучасных накірункаў творчай дзейнасці; сутнасць якой - у вывучэнні спосабаў атрымання прынцыпова новых ведаў у